

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

בעניין:

מוניה אוחיון ואח'

ע"י עו"ד מתן חודורוב

העותרים

נגד

1. שר הפנים

2. משרד הפנים

ע"י עוה"ד שיראל אררט, יעל רוד-סליטן

המשיבים

פסק דין

הרקע העובדתי

1. העותרת 1, ילידת 1974, אזרחית וילידת מרוקו (להלן: **העותרת**). היא הייתה נשואה לאזרח מרוקני (להלן: **בן הזוג**) ולבני הזוג נולדו שלושה ילדים – הם העותרים 2-4 (להלן: **הילדים**). הילדים ילידי 2005, 2008 ו-2009.

2. לפי הנטען בכתב העתירה, בתחילת שנת 2010 גילה בן הזוג כי העותרת היא בת ליהודי, שמתגורר בישראל, ובהמשך החל במערכת יחסים זוגית אחרת, נישא לאשה מוסלמית, התגרש מהעותרת ונטש אותה ואת הילדים.

3. ביום 22.9.2010 נכנסה העותרת לישראל באשרת תייר וביום 24.3.2011 קיבלה מעמד של עולה מכוח שבות. ביום 31.10.2011 שינתה את שם המשפחה לאוחיון. הילדים נותרו במרוקו עם אמה של העותרת עד לשנת 2014 וביום 3.1.2014 הגיעו לישראל והתאחדו עם אמן, העותרת.

4. אביה של העותרת וסבם של הילדים, מוהיב סעיד (להלן: **הסב**), נולד בשנת 1944 במרוקו להורים יהודים. הוא נישא לאשה מוסלמית, פטימה סביר. ביום 24.4.1997 נכנס הסב לישראל באשרת תייר מסוג ב/2. בחלוף שלושה חודשים ניתן פסק דינו של בית הדין הרבני בפתח תקוה שבו נכתבו הדברים הבאים:

"המבקש אוחיון ישראל בן מכלוף ורחל, לקח לו אשה נכריה במרוקו כמנהג המוסלמים, ושינה שמו למוהיב סעיד.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

כעת פנה המבקש לביה"ד להחזירו ליהדות.

לאחר שמיעת המבקש, אמו ואחיו ולאחר שהמבקש טבל טבילת חברים וקיבל עליו עול מלכות שמים ועול תורה ומצוותיה ולאחר עיון בדבר, ביה"ד קובע:

המבקש הוא יהודי לכל דבר, ומעתה הוא שב לעמו, וגם לשמו המקורי:

ישראל בן מכלוף לרחל אוחיון"

(נספח 1 לכתב התשובה).

5. הסב יצא מישראל ולאחר מכן שב באשרת תייר נוספת. ביום 6.1.1998 הוא הגיש בקשה לקבלת תעודת עולה. בבקשה הוא ציין את שמו, ובתיבת הדת והלאום כתב "יהודי". הוא ציין כי הוא גרוש (נספח 2 לכתב התשובה). הסב צרף לבקשתו מסמכים שונים ובנוסף פנה למשיבים אחיו של הסב, מר יעקב אוחיון, שכתב בפנייתו (נספח 5 לכתב התשובה) כי "אחרי ניתוק של שנים רבות ונשואים לנוכריה החליט אחי – ישראל אוחיון (מוהיב סעיד) לחזור לחיק היהדות ולעלות לארץ" (נספח 5 לכתב התשובה).

6. הבקשה התקבלה, וביום 2.7.1998 ניתן לסב מעמד בישראל מכוח [חוק השבות](#), [התשי"ז-1950](#) (להלן: **חוק השבות**). באותו יום שינה את שמו ממוהיב סעיד לישראל אוחיון. הסב נפטר בשנת 2005 ובתעודת הפטירה צוין מעמדו המשפחתי – גרוש.

7. ילדיו של הסב, אחיה של העותרת, שנכנסו לישראל בשנים 2001-2005, ביקשו אף הם לקבל מעמד של עולים מכוח שבות. לאחר שבקשותיהם לא נענו פנו העותרת והאחרים בעתירה לבית המשפט הגבוה לצדק ([בג"ץ 3645/16](#), להלן: **העתירה לבג"ץ**). במסגרת ההליכים שהתקיימו בעתירה לבג"ץ קיבל אחד מאחיה של העותרת מעמד של תושבות קבע (שלא מכוח שבות – דיון מיום 5.6.2019 – נספחים 20-21 לכתב העתירה), והעתירה בעניין אמה של העותרת נדחתה, והיא קיבלה בהמשך רישיון ישיבה ושהייה מכוח היותה הורה קשיש ובודד של אזרח ישראלי – נספח 22 לכתב העתירה).

8. כאמור, בשנת 2014 הגיעו הילדים עם סבתם לישראל. העותרת פנתה לראשונה בבקשה להסדרת מעמדם ביום 10.8.2017 בבקשה לשינוי מעמד מתייר לעולה. היא נתבקשה להמציא דרכונים בתוקף, וכן לבסס את טענתה לכך שהילדים הם ילדיה. בהמשך לכך, פנתה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

העותרת לבית המשפט לענייני משפחה וביום 8.5.2017 ניתן פסק דין שבו הוכרה העותרת כאם משמורנית יחידה של הילדים ואפוטרופסית בלעדית שלהם (פסק הדין, נספח 4 לכתב העתירה, נספח 16 לכתב התשובה). ביום 3.12.2018 ניתנה על ידי המשיבים החלטה, שבמסגרתה נדרשו העותרת והילדים להמציא דרכונים שיהיו בתוקף לפרק זמן של שנה לפחות (נספח 26 לכתב העתירה).

9. פניות העותרת והילדים למתן מעמד מבלי שיוצגו דרכונים, בשל היעדר יחסים דיפלומטיים באותה עת עם מרוקו, נדחו (ר' החלטה מיום 21.1.2019 – נספח 32 לכתב העתירה, החלטה מיום 10.6.2019 – נספח 34 לכתב העתירה), בהמשך קיבלו הילדים תעודות מעבר (נספחים 39-40 לכתב העתירה) אך הדבר לא סייע. רק בשנת 2022 הצליחו העותרת והילדים לקבל דרכונים מרוקאיים עבור הילדים, וביום 20.6.2022 הגישו מחדש את בקשתם לקבלת אזרחות ישראלית מכוח שבות (הבקשות – נספח 41 לכתב העתירה). עד למתן החלטה בבקשתם הוארך רישיון הישיבה של הילדים מסוג ב' 2 (אשרת תייר).

10. בהיעדר מענה לבקשתם למרות פניות רבות הגישו העותרים ביום 24.7.2023 לבית המשפט לעניינים מנהליים עתירה מנהלית (עת"מ 55431-07-23). לאחר הגשת העתירה ניתנה ביום 21.8.2023 ההחלטה נושא העתירה. בעקבות מתן ההחלטה נמחקה העתירה (פסק דין מיום 8.10.2023 – נספח 61 לכתב העתירה).

ההחלטות נושא העתירה

11. ביום 21.8.2023 ניתנה החלטת מנהל לשכת מינהל האוכלוסין בפתח תקוה לדחות את הבקשה לקבלת מעמד עולה עבור הילדים. הנימוקים לכך היו:

"מרשתך הגב' מונה אוחיון נכנסה לישראל בתאריך 22.09.10 באשרת תייר ב/2 ללא ילדיה הקטינים וקיבלה מעמד עולה כזכאית 4א (נכדה) בתאריך 24.03.11.

נציין כי הגב' מונה אוחיון נולדה לאב מוסלמי אשר המיר את דתו בעת נישואיו לאמה של הנדון ואף הנדון נישאה למוסלמי ולכן אנו רואים אותה כ"נכדה" (דילוג דור).

לפיכך,
ילדיה הקטינים אינם זכאים לקבלת מעמד עולה מכוח חוק השבות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

לציין כי ילדיה נכנסו לישראל בתאריך 3.01.14 בהיותם קטינים, מספר שנים לאחר שהאם קיבלה מעמד עולה ולכן, לא זכאים לקבל מעמד כ"נין של יהודי" היות ולא עונים לתנאי הנוהל.

לאור האמור, לא ניתן לאשר קבלת מעמד עבור הילדים שבנדון, היות ולא עונים לתנאי הנוהל.

עם זאת באפשרותם להגיש בקשה הומניטרית שתיבחן בלב פתוח ובנפש חפצה

[נספח 26 לכתב התשובה, ההדגשה במקור – א.ד.]

12. ערר פנימי שהגישו העותרים על ההחלטה (נספח 58 לכתב העתירה) נדחה. בהחלטת ראש דסק זכאות באגף אשרות ומעמד במטה מינהל האוכלוסין, גב' אירית לאובל, נכתבו הנימוקים הבאים:

"לאחר בחינה חוזרת של הבקשה, ובחינת כלל הטענות והנספחים בערר, לא מצאתי מקום לשנות את החלטת מנהל לשכת פ"ת מיום 21/08/2023 וזאת מהטעמים שיפורטו להלן:

א. מרשתך נכנסה לישראל בתאריך 22/09/2010 ובתאריך 24/03/2011 קיבלה מעמד עולה ישראל כ-4' נכדה ליהודי. יובהר, כי מרשתך נולדה לאם מוסלמית לאחר שאביה המיר את דתו, ושב ליהדותו רק בערוב ימיו, מרשתך חייה כמוסלמית, ניהלה אורח חיים מוסלמי בילדותה ובבגרותה ואף בבגרותה חיה במנותק מאביה ועל כן זכאותה ניתנה לה כנכדה ליהודי.

ב. ולא זו בלבד, מרשתך נישאה למוסלמי, בנישואין שרעיים, ומנישואין אלה נולדו שלושת ילדיה עבורם מבקשת מעמד. ילדים אלה נולדו לשני הורים מוסלמים, חיו אתם במרוקו וניהלו אורח חיים מוסלמי, ואין כל קשר בין השבת הסב ליהדות לבינם, כמו כן, לילדים, ואף למרשתך לא היה קשר עם הסב ולא היו עימו, הם הגיעו ארצה שנים רבות לאחר פטירתו. לאור האמור לא ניתן לראות את ילדי מרשתך כזכאים ע"פ חוק השבות כנכדים ליהודי.

ג. בהתייחס לנטען כי מדובר בהחלטה הסותרת את הטענות של הרשות אל מול הערכאות המשפטיות ובעתירה לבג"ץ שהוגשה בעניין האח של המבקשת קאמל והאם. ראשית אציין כי כל הטענות בקשר להליכים משפטיים קודמים אינן נכונות ומוטב היה שלא תיטענה. לגבי אחי מרשתך אשר ניהל עתירה במסגרת [בג"צ 3645/16](#), במהלך עתירה זו טען העותר עצמו לזכאות מכוח היותו נכד ליהודי, ובמסגרת העתירה נבחנה זכאותו כנכד ליהודי, במהלך הבחינה ולאחר בירור עובדתי ומקצועי לרבות ראיונות שערכה הרשות, לא הוכיח אחי מרשתך את

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

זכאותו כנכד ליהודי, ובקשתו למעמד מכוח חוק השבות סורבה. בסופו של דבר, ולאחר דיון בעתירה בבג"צ ניתן לאחי מרשתך מעמד קבע מכוח [חוק הכניסה לישראל](#). יודגש כי לא ניתן לאחי מרשתך מעמד מכוח חוק השבות, קרי זכאותו כנכד נדחתה. אם מרשתך, הגב פאטימה סביר, אף היא עתרה למעמד מכוח שבות לטענתה כבת זוג של יהודי – גם טענה זו נדחתה בבג"צ והיא הופנתה לקבלת מעמד מכוח [חוק הכניסה לישראל](#), בהתאם לנוהל הורה קשיש ובודד.

ד. באשר לנטען כי ילדי מרשתך זכאים למעמד בישראל כנינים קטינים, לאור פס"ד [בעמ"נ 50187-09-20](#) בעניין אנה שווימר, הרי שבמקרה דנן הנסיבות שונות ולכן פסק הדין אינו משליך על עניינם של ילדי מרשתך. בענייננו בשונה מעניין שווימר, אין המדובר בהורה גרוש שלא הסכם לכך שילדס יגיע לחיות בישראל עם הורה השני, האמור אף מעוגן בטענות מרשתך בראיון משנת 2019, בו ציינה כי האב ניתק קשר עם ילדיה החל ממועד הגירושין וכי הם עברו לחיות עם אמה (שחייתה אז במרוקו). לכן, מדובר במקרה שונה עובדתית מעניין שווימר ולא ניתן להחיל עליו גזירה שווה. לאור כל האמור לעיל, הילדים אינם זכאים למעמד כנינים היות ותנאי הנוהל לא מתקיימים.

ה. בהתייחס לנטען כי תכלית עיכוב בקבלת המעמד נבעה אך ורק בשל היעדר הדרכונים של ילדי מרשתך אציין כי ע"פ נהלי הרשות דרכון תקף מהווה תנאי סף להגשת כל בקשה לאשרה או לחלופין מעמד בישראל. בהיעדר עמידה בתנאי זה לא היה ניתן לדון בבקשה..."

(נספח 66 לכתב העתירה)

13. הערר נדחה אפוא אך העותרים הופנו להגשת בקשה לקבלת מעמד מטעמים הומניטריים, וכן נקבע כי אם תוגש בקשה יינתן להם רישיון מסוג א/2 עד למתן החלטה.

ההחלטה למתן מעמד מטעם הומניטרי

14. אחר הדברים האלה הגישו העותרים את העתירה שלפני. דיון מוקדם בעתירה התקיים ביום 21.3.2024. בדיון עצמו הובהר כי העתירה ממוקדת למתן מעמד עולה מכוח חוק השבות וכי אם ירצו העותרים לתקוף את דחיית בקשתם מכוח היותם נינים ליהודי, תקיפה שצריכה להיעשות בבית הדין לעררים לפי [חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952](#) (להלן: [חוק הכניסה לישראל](#)), יוכלו לעשות כן לאחר מתן פסק דין בעתירה, וכי מניין הימים להגשת ערר יימנה מיום מתן פסק הדין (ר' הודעת המשיבים מיום 28.3.2024).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

15. בסיום הדיון המוקדם הוסכם כי המשיבים יבחנו את האפשרות למתן מעמד מטעם הומניטרי מיוחד, תוך שמירה על הטענות.

16. ביום 1.10.2024 החליטו המשיבים לתת לילדים מעמד מטעם הומניטרי אך קבעו כי האשרה שתינתן להם תהיה מסוג ב/1 – לעותרת 2, ומסוג א/2 לעותרים 3-4. העותרים הודיעו כי הם אינם נכונים להסתפק בכך ומבקשים כי העתירה תידון ויינתן בה פסק דין על יסוד כתב העתירה כפי שהוא ללא בקשה לתיקון העתירה מצדם. משכך הגישו המשיבים כתב תשובה וביום 28.4.2025 התקיים דיון בעתירה לגופה שבו השלימו הצדדים את טענותיהם.

עיקרי טענות העותרים

17. העותרים טוענים תחילה כלפי האופן בו התנהלו המשיבים: המשיבים לא קיבלו החלטות לאורך השנים, לא התייחסו לפניות להארכת רישיונות הישיבה, והותירו את הילדים "תלויים באוויר" וללא כל מעמד חוקי במדינת ישראל על לא עוול בכפם.

18. באשר לקביעה כי הם אינם זכאים למעמד עולה כנכדים של יהודי מפנים העותרים להוראות סעיף 4א(א) לחוק השבות, וטוענים כי אין יסוד לסירוב המשיבים לתת להם מעמד של עולה. העותרים מדגישים כי העותרת לא השתייכה מעולם לדת אחרת מלבד הדת היהודית, ומכל מקום אין דרישה בחוק השבות לשמירה על קשר בין מבקש המעמד לבין היהודי מכוחו מבקש המעמד זכאי לשבות. הילדים, כך נטען, נולדו לאחר מותו וקבורתו של הסב, שמת ונקבר בקבורה יהודית במדינת ישראל.

19. לגישת העותרים, בהיעדר מחלוקת על כך שהם נכדיו של הסב, הרי שמקום בו הוא הוכר כיהודי, הם זכאים למעמד עצמאי מכוח שבות ללא קשר למעמדה של אמם. העותרים מבקשים לחזק את עמדתם במספר היבטים:

א. נסיבות עליית הסב ארצה – הסב עלה לישראל בשנת 1998 מכוח שבות, ומכוח היותו יהודי, כדי לטפל באמו החולה, ולהתאחד עם בני משפחתו בישראל;

ב. הסב עבר הליך של השבה ליהדות וביום 20.7.1997 ניתן פסק דין של בית הדין הרבני שבו אושרה יהדותו. כלומר יהדות הסב היא כפולה ומכופלת, הן מכוח לידתו לאם יהודיה והן מכוח הליך ההשבה ליהדות. היהדות אף אושרה בקבורה יהודית במדינת ישראל;

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

ג. הילדים הם נכדיו של הסב והם הציגו את המסמכים הנדרשים הקובעים את קשר המשפחה;

ד. בני משפחה אחרים, אחיה של העותרת והדודים של הילדים, עלו לישראל מכוח היותם ילדי הסב וזכו למעמד עולים מכוח שבות.

20. העותרים מבקשים להסתמך על עמדת המשיבים בהליכים המשפטיים לרבות בעתירה לבג"ץ. הם מבקשים ללמוד מהדברים שנאמרו שם על הכרת המשיבים ביהדותו של הסב, וטוענים כי לאחר שהסב, שהיה יהודי, עבר הליך של השבה ליהדות, הרי שנכדיו זכאים למעמד של עולים.

21. לצד זאת טענו העותרים כי הנטל לסתור את היותם יהודים עובר למשיבים, לאחר שהוכחו בראיות מנהליות איתנות ועוצמתיות, לרבות מסמכים שנערכו על ידי המשיבים כי הסב היה יהודי והם זכאים למעמד כנכדיו. בהקשר זה העותרים מוסיפים כי אין כל הגיון בטענה שהעותרת קיבלה את מעמד העולה מכוח היותה נכדה ליהודי ולא מכוח היותה בת של הסב, ואין לטענה זו של המשיבים כל תימוכין בראיות המנהליות. מכל מקום, עמדתם היא כי אין בכך כדי לשלול את מעמדם כנכדיו של יהודי.

עיקרי טענות המשיבים

22. המשיבים טוענים כי העותרת היא מוסלמית, נולדה לאם מוסלמית ולאב, אשר נולד כיהודי, המיר את דתו והתאסלם. ילדיו של הסב נולדו לאחר שהתאסלם. הליך השבתו של הסב ליהדות היה בזמן שהעותרת הייתה כבר בגירה, בגיל 23, והיא נשארה לחיות במרוקו, הקימה שם את משפחתה יחד עם זוג מוסלמי. לאחר כ-15 שנים היא הותירה את ילדיה עם אמה, וקיבלה מעמד בישראל. המשיבים מדגישים כי מעמדה של העותרת ניתן לה מכוח היותה נכדה ליהודי ולא מכוח היותו בת של הסב, כיוון שאביה היה בן דת אחרת במועד לידתה. המשיבים רואים בילדים כמי שאינם נכדים ליהודי אלא לבן דת אחרת – מוסלמי.

23. גישת המשיבים היא כי שיבתו של הסב ליהדות אינה יכולה "להקים לתחייה" זכאות לפי חוק השבות לילדיו, זכות שלא הייתה קיימת להם במועד לידתם וכך גם לילדיהם ובתוך כך לילדים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

24. טענה נוספת שמעלים המשיבים היא כי עם שיבתו של הסב ליהדות לאחר כניסתו לישראל הוא מיצה את הזכות לשבות ואינו יכול להקנות מכוחה זכויות לילדים. הזכות מוקנית אך ורק לבני משפחה של יהודים שהיו כאלה טרם עלותם ארצה.

25. המשיבים נסמכים על תכליות חוק השבות וסבורים כי במקרה זה שבו הילדים נולדו לאחר שהסב שעלה לישראל, שב ליהדות ונפטר, ללא שהיה קשר אליו, אין להכיר בזכאותם של הילדים למעמד מכוח שבות. עמדת המשיבים היא כי המסלול שנקבע בסעיף 4א' לחוק השבות נועד לאפשר ליהודים שנישאו בנישואי תערובת לעלות לישראל יחד עם בני משפחתם שאינם יהודים, שכן אחרת לא היו עולים ארצה. ההוראה באה לפתור את הבעיה הזו כעולה מפסיקת בית המשפט העליון שאליה המשיבים מפנים.

26. משכך פני הדברים, המשיבים טוענים כי פירושו ותחומי פרישתו של סעיף 4א' לחוק השבות ייגזרו מייעודו – בדרך שתבטיח כי יהודים שנישאו בנישואי תערובת לא יירתעו מהגשמת זכותם לעלות לישראל וכי בני משפחה של יהודים שמתקיימים בהם הרציונלים של סעיף זה יוכלו לעלות – אך לא מעבר לכך. על רקע זה מבקשים המשיבים לערוך הבחנה בין זכאות היהודי לממש את זכותו לעלות לישראל, ואגב מימוש הזכות להביא עמו את בני משפחתו לבין זכאות בני המשפחה שאינם יהודים.

27. לפי טיעונם של המשיבים, יהודי שנולד בישראל או עלה זה מכבר לישראל, הרי שתכלית הוראת סעיף 4א' לחוק השבות מומשה לגביו, ולפיכך זכותו לשבות מיצתה את עצמה והוא אינו זכאי לגרור אחריו זכות של שבות ובאמצעותה לזכות לא-יהודים בזכות זו. דברים אלה שנקבעו ביחס למי שהתגייר לאחר הגעתו לישראל יפים גם ביחס למי ששב ליהדותו לאחר הגעתו לישראל כמו הסב.

28. לצד זאת, טוענים המשיבים לצורך בקיומו של קשר גורל ככלי לפרשנות הוראת סעיף 4א' לחוק השבות, כך שתיעשה בחינה מהותית ולא פורמאלית בלבד, ומתן דגש לתכליותיו של חוק השבות.

29. המשיבים מדגישים כי יש לראות את הסב כ"בן דת אחרת" והמרת דתו גוררת אחריה תוצאות גם ביחס לצאצאיו. נוכח הראיות המנהליות שהובאו יש לראות את הסב כמי שהמיר את דתו בשנת 1963 והתאסלם, וזאת בטרם לידת העותרת, נכנס לישראל בהיותו בן דת

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

אחרת, ורק לאחר כניסתו, בשנת 1997, עבר הליך השבה ליהדות, ובעקבותיו קיבל מעמד עולה מכוח חוק השבות.

30. בנסיבות אלה, הרי שאין לילדים זכות לקבלת מעמד עולה מכוח הסב וזאת על יסוד הכללים החלים על "גר גורר", שאותם יש להחיל גם על בן דת אחרת, והמרת הדת שעשה יהודי, מביאה לאבדן הזכאות לפי חוק השבות לו ולצאצאיו. המשיבים מבקשים לראות בילדים כמי שאינם נכדים של יהודי אלא נכדים של בן דת אחרת, ומועד הבחינה הוא המועד שבו הסב הוליד את העותרת – אמם של הילדים, ובהתאם לשאלה האם זכאי למעמד עולה טרם כניסתו לישראל.

דין והכרעה

31. לאחר עיון בטענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות. בטרם אדרש לטענות השונות אבהיר כי שאלת הישארותם של הילדים בישראל אינה מתעוררת ונוכח ההחלטה לתת להם מעמד מטעם הומניטרי הם אינם נתונים בסכנת הרחקה. המחלוקת ממוקדת בשאלה האם זכאים העותרים למעמד מכוח שבות או שעליהם להסתפק במעמד שניתן להם מטעם הומניטרי מיוחד.

המסד הנורמטיבי

32. סעיף 4א' לחוק השבות קובע כי :

(א') הזכויות של יהודי לפי חוק זה והזכויות של עולה לפי [חוק האזרחות, תשי"ב-1952](#), וכן הזכויות של עולה לפי כל חיקוק אחר, מוקנות גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי ; להוציא אדם שהיה יהודי והמיר דתו מרצון.

(ב') אין נפקא מינה אם יהודי שמכוחו נתבעת זכות לפי סעיף קטן (א) עודו בחיים או לאו ואם עלה ארצה או לאו.

33. סעיף 4ב' לחוק השבות מגדיר מיהו "יהודי" לעניין חוק זה : "מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר, והוא אינו בן דת אחרת". (ההדגשה נוספה)

34. לצורך הכרעה בטענות הצדדים, יש להידרש לשתי שאלות עיקריות :

האחת, האם היה הסב "בן דת אחרת" עד השבתו ליהדות?

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

השנייה, בהנחה שהסב היה בן דת אחרת, כיצד משפיע הליך ההשבה ליהדות על זכאותם של נכדיו מכוח חוק השבות?

מיהו "בן דת אחרת"?

35. משמעותו של המונח "אינו בן דת אחרת" נדונה בבג"ץ 265/87 ברספורד נ' משרד הפנים, פ"ד מג(4) 836, 793 (1989), בו נחלקו כב' השופט א' ברק וכב' המשנה לנשיא מ' אלון בשאלה זו (להלן: עניין ברספורד). בפסק הדין נדונה דרישתם של העותרים, המשתייכים לזרם המכונה "יהודים משיחיים", לקבל אשרת עולה לפי חוק השבות.

המשנה לנשיא אלון ביקש לבחון את המונח בהתאם לעולמה של היהדות וההיסטוריה היהודית. לפי גישתו, הדת היהודית וההיסטוריה היהודית קובעות מי ממשיכים להימנות עם בניה, ומי הוציאו עצמם מהכלל היהודי ונמנים עם דת אחרת. המשנה לנשיא אלון סבר כי לפי מבחן זה, העם היהודי רואה במי שעיקר אמונתו ופעולתו היא כאמונת ישו בתור "בן דת אחרת".

השופט ברק הסתייג מגישה זו, וצידד במבחן חילוני הנגזר מתכליתו של חוק השבות להפוך את מדינת ישראל למדינתו של העם היהודי. אמנם, השופט ברק לא שלל כי יש להתחשב בעולמה של היהדות ובהיסטוריה היהודית. ואולם, הוא מצא כי השיקול המכריע הוא נקודת המבט החילונית באשר לעולמם של היהודים.

מכל מקום, המשנה לנשיא אלון והשופט ברק הסכימו באשר לתוצאה. כב' השופט א' חלימה הצטרף לתוצאה זו ללא נימוקים, כך שהמחלוקת לא הוכרעה בהליך זה.

36. בבג"ץ 10226/08 זבידובסקי נ' שר הפנים (2.8.2010) שב ונדרש בית המשפט לשאלה זו. בפסק דינו התבסס כב' השופט נ' הנדל על מבחן אחר, הנשען על המשפט העברי במובנו הרחב ועונה לשיטתו על הרציונלים שבבסיס המבחנים של השופט ברק והמשנה לנשיא אלון גם יחד:

"כדי שיהודי ייחשב מומר לדת אחרת עליו לנקוט צעדים קיצוניים. עליו להיכנס לליבה של הדת האחרת. קביעה שמאן דהוא 'משומד' דורשת הזדהות עם הדת האחרת והתנהגות בהתאם. משמע, הבדיקה מתבצעת על פי מכלול של גורמים: התנהגות, כוונה, מודעות, הצהרה ונכונות להיכנס לתוככי הדת האחרת ולאמץ את סמליה. העניין נבחן תוך התבוננות בתמונה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

הכוללת. הדבר אינו מפתיע. יהודי אשר בוחר להיות 'בן דת אחרת' נושא בנטל כבד. (...) החריג יוחל רק במקרה קיצוני. לא בנקל תילקח מיהודי הזכות המוענקת לו מכוח חוק השבות. עם זאת, מצב בו יהודי בוחר לצעוד בנתיביה של דת אחרת – תישלל זכותו להמשיך ולחסות תחת כנפי חוק השבות". (שם, בעמ' 15-16)

גישתו של כב' השופט הנדל ערה לכך שחוק השבות אינו מבחין בין יהודי שומר מצוות ליהודי שאינו שומר מצוות (שם, בעמ' 16). השאלה אפוא איננה אם הקפיד על אורח חיים יהודי, אלא אם השתייך לדת האחרת.

כב' השופט מלצר הצטרף למסקנתו של השופט הנדל, אך ביקש להותיר את השאלה בדבר המבחן הרצוי בצריך עיון (שם, בעמ' 33). גם כב' השופט רובינשטיין הצטרף לתוצאה, תוך שהוא ציין כי ההבדלים בין גישותיהם של השופט ברק והמשנה לנשיא אלון אינם גדולים כך שאין צורך בהכרעה ביניהן (שם, בעמ' 26).

מכל מקום, דומה כי שלושת השופטים הסכימו כי דין העתירה להידחות לפי כל מבחן משעה שהעותרת עצמה הצהירה כי היא נוצרייה (שם, בעמ' 16, 26 ו-32).

37. בשורה ארוכה של הליכים אחרים ניתנה חשיבות יתרה להצהרת האדם עצמו, במסגרת השאלה אם הוא בן דת אחרת לעניין חוק השבות (ראו בין היתר בג"ץ 1239/16 גרוזדייב נ' רשות האוכלוסין וההגירה (11.7.2017); בג"ץ 11529/04 דרונוב נ' משרד הפנים מינהל האוכלוסין (17.12.2007) בג"ץ 10399/09 VOLCOV נ' שר הפנים - מדינת ישראל (12.10.2010)).

38. אף בענייננו דומה כי אין צורך להכריע בין המבחנים השונים. התשתית העובדתית שהונחה לפני המשיבים מעלה כי הסב התאסלם ובוחר לפסוע בנתיביה של דת האסלאם. כך, במסמך שצירף הסב בעת הסדרת מעמדו בישראל, לצורך הוכחת זהותו, נכתב: "ישראל אוחיון שינה את שמו אחרי שהתאסלם בשנת 1962 בערך" (נספח 6 לכתב התשובה). בתעודת הנישואין של הוריה של העותרת נכתב כי הם "התחתנו לפי הדת והסונה" (נספח 9 לכתב התשובה). לכך יש להוסיף את פנייתו של אחי הסב, ולפיה "אחרי ניתוק של שנים רבות ונשואים לנוכריה החליט אחי – ישראל אוחיון (מוהיב סעיד) לחזור לחיק היהדות ולעלות לארץ" (נספח 5 לכתב התשובה). אף מפסק הדין של בית הדין הרבני בפתח תקוה עלה כי המבקש פנה כדי "להחזירו ליהדות" וכי "מעתה הוא שב לעמו" (ההדגשות נוספו – א.ד.).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

39. ראיות מנהליות אלה מבססות את קביעת המשיבים לפיה הסב היה, עד שיבתו ליהדות, בן דת אחרת, ולא קמה עילה להתערב בקביעות אלה. כאן המקום להזכיר כי הנטל הראשוני להבאת ראיות מנהליות להוכחת זכאות מכוח חוק השבות רובץ על כתפי מבקש המעמד. משכך, הנטל הוא על העותרים להראות כי הסב דבק ביהדותו ([בג"ץ 5345/13 קסהון נ' משרד הפנים](#), פסקאות כב-כג (27.3.2017) (להלן: עניין קסהון)). בענייננו, העותרים לא עמדו בנטל לסתור את האמור בראיות המנהליות שעמדו לפני המשיבים, לפיהן היה הסב בעת הגעתו לישראל ולפני כן 'בן דת אחרת'.

40. בא כוח העותרים טען בדיון כי הליך ההשבה ליהדות אינו הליך מהותי וכי לא ניתן ללמוד ממנו שהסב היה בן דת אחרת. לצורך כך, הפנה בא כוח העותרים לפסק דין שניתן בעת האחרונה עלידי בית הדין הגדול בירושלים (תיק מס' 514440/1), ובו הובהר:

"אבקש להפנות את תשומת ליבם של כלל בתי הדין הרבניים בישראל בדבר הצורך להדגיש מראש ובאופן ברור בכל החלטה בדבר 'השבה ליהדות' כי (...) על פי דין תורה מעולם לא פקעה יהדותו של האדם המבקש את 'ההשבה', כי הליך 'ההשבה' אינו 'גיור' או 'המרת דת', אלא דין מדיני 'התשובה' (...), וכי הנפקת תעודת ההמרה בעקבותיו אינה בעלת משמעות הלכתית אלא בעלת משמעות מנהלית רישומית בלבד".

41. אין בידי לקבל את טענת העותרים. כפי שעולה מכלל המבחנים שפורטו לעיל, המונח "בן דת אחרת" בחוק השבות אינו עוסק בשאלה אם פקעה במובן ההלכתי יהדותו של מי שמכוח יהדותו התבקש המעמד. השאלה הנשאלת היא אם הוא הפך לבן דת אחרת. בענייננו, הליך ההשבה ליהדות נעשה מאחר שהסב התאסלם והפך ל"בן דת אחרת" כמשמעותו בחוק השבות. אכן, ההלכה היהודית אינה ממהרת לראות אדם שנולד לאם יהודייה כלא-יהודי אף אם התרחק מן היהדות והתקרב לדת אחרת. ואולם, לעניין חוק השבות קבע המחוקק הגדרה שונה.

42. לסיכום, נקודת המוצא לבחינת בקשת העותרים ומעמדם של הילדים היא כי הסב אכן המיר את דתו והיה 'בן דת אחרת' עד להשבתו ליהדות בשנת 1998.

ההשפעה של הליך ההשבה ליהדות על מעמד העותרים

43. מכאן, יש לבחון את משמעות הקביעה כי הסב המיר את דתו והיה לבן דת אחרת עד השבתו ליהדות בשנת 1998.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

44. היותו של אדם "בן דת אחרת" אינה משליכה אך על זכאותו שלו לפי חוק השבות, אלא גם על זכאותם של מי שמבקשים מעמד מכוח יהדותו (ראו, למשל, בעניין קסהון; [דנג"ץ 1197/16 פלונית נ' מדינת ישראל- שר הפנים ואח' \(9.11.2016\)](#)).

45. תכליתו של סעיף 4א לחוק השבות הינה לעודד יהודים לעלות ארצה. עמד על כך כב' המשנה לנשיא מ' אלון בעניין **ברספורד**, באמרו:

"כל עיקרו של סעיף 4א לחוק השבות בא לעולם למטרה שונה לחלוטין, והיא - פתרון בעיית עלייתם ארצה של משפחות נישואי תערובת, בין יהודים ושאינם יהודים, לעניין בני הזוג והצאצאים, אשר אינם עונים להגדרת יהודי שבחוק שבות. הענקת הזכות לפי סעיף 4א באה להקל על עלייתן של משפחות מעורבות אלה בשלמותן, בתקווה שכל בני המשפחה יצטרפו לעם יהודי". (בעמ' 836)

46. בענייננו, בעת לידתה של העותרת היה אביה בן דת אחרת, ואף היא גדלה כמוסלמית. עד עלייתו של הסב ארצה הוא עצמו היה בן דת אחרת ושב ליהדות רק לאחר הגעתו לישראל. משכך, לא מתקיימת התכלית שביסוד סעיף 4א לחוק השבות לגבי העותרת כבתו של הסב ולגבי ילדיה כנכדיו.

47. מסקנה זו נובעת מהשוואת מעמדם של מי שהתגייר לאחר כניסתו לישראל למי ששב ליהדות לאחר בואו. לדידי, יש להתייחס למתגייר ולשב ליהדות, בכל הנוגע למתן מעמד לצאצאיהם מכוח שבות, באופן זהה. אכן, קיים הבדל מבחינה הלכתית בין גיור ל"השבה ליהדות". ואולם, כמתואר לעיל, לעניין חוק השבות, מי שהיה "בן דת אחרת" אינו זכאי שבות ואינו יכול לזכות אחרים. משכך, מתקיים בהקשר זה דמיון בין עניינו של הגר לעניינו של השב ליהדות.

48. בכל הנוגע למתגייר, בית המשפט העליון עמד על כך שזכאי שבות שהתגייר לאחר עלייתו ארצה אינו יכול לזכות אחרים מכוח יהדותו. כך, [בבג"ץ 3203/10 שטה נ' שר הפנים \(20.8.2013\)](#) נדונה בקשתו של בן לאישה שעלתה לארץ מכוח חוק השבות. האם הייתה זכאית שבות בהיותה בת זוג לנכד של יהודייה שהתגיירה. האם התגיירה לאחר עלייתה ארצה, ומשכך ביקש בנה לעלות כבן ליהודייה. בית המשפט דחה את עתירתו, בקבעו כי "משמימשה את זכותה-זו, שוב אין כוחה עמה להמשיך ולזכות אחרים מכוח חוק השבות. זכות השבות אינה נגררת עוד" (שם, בפסקה 14).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

49. קביעה זו יפה גם למי ששב ליהדות לאחר העלייה ארצה, ולכן, לא קמה לילדים זכות לקבלת מעמד בישראל מכוח שבות.

טענות נוספות

50. העותרים טענו, כאמור, כי בעת כניסת הסב לישראל בשנת 1997 הוא עשה את הליך ההשבה ליהדות אך לא ביקש מעמד עולה, ועשה כן רק בשלב מאוחר יותר, לאחר שיצא ונכנס לישראל בשנת 1998. במועד כניסתו השנייה כבר היה בגדר יהודי ולא בן דת אחרת ומשכך יש לבחון את בקשת העותרים מנקודת מבט זו. איני סבור כי יש בטענה ממש. מדובר על פני הדברים בהבחנה מלאכותית בין הכניסות השונות ומכל מקום ברי כי במועד הלידה של האם הסב היה "בן דת אחרת", ושיבתו ליהדות אינה מקנה בדיעבד זכויות שבות לצאצאיו. לעניין זה, חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה משנת 2001, שהתקבלה בפסיקה, קבעה כי לפי פירושו הנכון של חוק השבות, זכויות מכוח חוק זה מוקנות במקרה של גיור אך ורק לילד של מתגייר אשר הוגדר כיהודי במועד לידתו של הילד (חוות-דעת היועץ המשפטי לממשלה בעניין זכויות בן משפחתו של מתגייר (2001); בג"ץ [7638/10 טפרה נ' שר הפנים](#), פסקה 22 לפסק הדין של כב' השופט שהם (29.4.2014)).

51. בהקשר לכך טענו העותרים כי מאחר שנכדי הסב נולדו לאחר שיבתו ליהדות, הרי שיש לראות בהם כנכדים ליהודי לכל דבר ועניין. מעמדה זו עולה כי זכותם לעלות ארצה מכוח שבות אינה תלויה בשאלה אם הסב היה יהודי בעת שאמם נולדה. אלא שטענה זו אינה מתיישבת עם הקושי שנובע מכך שאם המועד הקובע הוא מועד לידתם של הילדים, הרי שבמועד זה, שהוא מאוחר לעלייתו לישראל, הסב אינו יכול להעניק זכויות חדשות מכוח חוק השבות. כך, [בבג"ץ 2355/98 סטמקה נ' שר הפנים](#), פ"ד נג(2) 728 (1999) נדונה עתירתם של בני ובנות זוג ליהודים אזרחי ישראל, אשר ביקשו לקבל מעמד מכוח חוק השבות. בית המשפט העליון קיבל את פרשנות המדינה ולפיה חוק השבות אינו מעניק לבני הזוג מעמד בישראל, בקבעו כי "זכות השבות מוקנית אך לבני משפחה של יהודים **טרם עלותם ארצה**" (שם, בפסקה 27).

52. לא נעלמה מעיני המחלוקת בין הצדדים בדבר הסיבה שבגינה ניתן מעמד לעותרת ולאחיה. לטענת העותרים, התנהלות המשיבים לוקה בחוסר עקביות משעה שהעותרת קיבלה מעמד מכוח יהדותו של הסב. מנגד, המשיבים טוענים כי העותרת קיבלה מעמד בהיותה נכדה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

22 מאי 2025

בפני כב' השופט א' דראל, סגן נשיא

עת"מ 29993-12-23 אוחיון ואח' נ' שר הפנים ואח'

ליהודי. אשר לאחיה, במהלך בירור עתירתו לבג"ץ הסכימו המשיבים להעניק לו מעמד בישראל, אך זאת על יסוד [חוק הכניסה לישראל](#). העותרים ציינו בעניין זה כי היה על המשיבים לתמוך את עמדתם בראיות ומשלא עשו כן יש לקבוע כי העותרת ואחיה קיבלו מעמד מכוח שבות כילדיו של הסב ולא כנכדים. לא מצאתי כי מחלוקת זו משפיעה על התוצאה. אף בהנחה כי הנטל להוכחת המסלול שבו ניתן לעותרת ולאחיה המעמד מוטל על המשיבים, ואיני משוכנע שכך הדבר, הרי שמתן מעמד בנימוק שגוי אינו מזכה את הדור שלאחר מכן בקבלת מעמד על בסיס אותו נימוק שגוי. זאת ועוד, אחיה של העותרת לא קיבל מעמד מכוח שבות אלא מכוח [חוק הכניסה לישראל](#), ואין בכך כדי לתמוך בטענת העותרים.

53. לבסוף, העותרים העלו טענות ביחס לאופן הטיפול בבקשותיהם, לאי-דחייתה של בקשתם של הילדים על הסף ולחיובם בהמצאת דרכון. הם ביקשו ללמוד מכך על הכרת המשיבים בזכותם ושינוי עמדתם לאחר מעשה. יתכן ומוטב היה לברר את הדברים בשלבים המוקדמים ולא לחייב את העותרים לקיים תהליך ממושך ומטריח של השגת הדרכונים, אך התנהלות זו אינה מקנה זכות למעמד. לצד זאת, יש בה כדי להשליך על פסיקת ההוצאות.

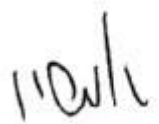
סיכום

54. על יסוד האמור, העתירה נדחית.

55. נוכח האמור לעיל לעניין התנהלותם של המשיבים בעת בחינת הבקשה לא ראיתי מקום לחייב את העותרים בהוצאות המשיבים.

ניתן היום, כ"ד אייר תשפ"ה, 22 מאי 2025, בהעדר הצדדים.

א' דראל

ארנון דראל, סגן נשיא